

Vladimir Findak
Boris Neljak

STANJE I PERPEKTIVA RAZVOJA U PODRUČJIMA EDUKACIJE, SPORTA, SPORTSKE REKREACIJE I KINEZITERAPIJE

1. UVOD

Biti u svijetu, sa svijetom i ostati izvoran, pitanje je svih pitanja današnjice! To ne samo zbog sve brojnijih znanstvenih postignuća, sve veće rasprostranjenosti informatičkih i komunikacijskih tehnologija, zbog sve ubrzanije globalizacije i traženja odgovora na izazove koji prate atribucije života i rada u suvremenom društvu, nego prije svega zbog traženja odgovora na pitanje, kako dalje? (Findak, Neljak, 2006.).

Pitanje je to, dakle, koje tangira sve, što je imalo za posljedicu da se došlo do spoznaje prema kojoj treba osigurati takav daljnji razvoj društva koji osigurava uvjete za suradnju i zajedništvo među ljudima, jer je čovječanstvo došlo do točke kada u budućnost možemo ići samo zajedno! I obratno, jedni bez drugih, odnosno jedni protiv drugih, možemo se vratiti samo u prošlost!

Naznačena "formula" u traženju odgovora na pitanje, kako dalje, ne odnosi se samo na tzv. globalna pitanja, nego vrijedi i za odgovore na druga pitanja koja prate sva područja ljudske djelatnosti, uključujući ne samo našu supstratnu znanost nego i njezina primijenjena područja. To je zapravo i bio jedan od glavnih razloga zbog kojeg je tema 17. Ljetne škole kineziologa Hrvatske posvećena razmatranju stanja i perspektive daljnjeg razvoja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

S tim u vezi treba ustvrditi da je razmatranje stanja i perspektive bilo koje ljudske djelatnosti izrazito zahtjevan i odgovoran posao. Činjenice na kojima se temelji stanje kao i promišljanja o budućnosti sažimaju se u određene prijedloge i mjere koje se provjeravaju mnogo puta jer u sebi koncentriraju generacijsku odgovornost. Takve odluke postaju ključne misli vizionarstva koji desetljećima strateški određuju usmjerenje bilo kojeg područja ljudske djelatnosti, pa tako i područja edukacije, sporta, sportske rekreacije, i kineziterapije.

I još nešto. Sasvim sigurno da postoje pitanja koja moraju biti javna, dakle o kojima raspravljaju ili mogu raspravljati svi, ali postoje i pitanja na koja mogu odgovoriti i o kojima mogu govoriti samo stručnjaci. To je razlogom zbog čega ćemo se u odgovoru na naslovljenu temu Škole najprije osvrnuti na stanje u naznačenim

područjima primijenjene kineziologije, a potom na perspektivu njihova daljnjeg razvoja.

2. STANJE U PODRUČJU KINEZILOGIJE I NJEZINIM PRIMJENJENIM PODRUČJIMA

Unatoč tome što su u proteklom razdoblju postignuti značajni rezultati ne samo u području supstratne znanosti nego i u svim primijenjenim područjima kineziologije unatoč činjenici da se i dalje čine napori u smjeru unapređivanja rada u naznačenim područjima, ipak brojna istraživanja i primjeri iz svakodnevne prakse upućuju na zaključak da još uvijek ne uspijevamo odgovoriti u potrebnoj mjeri na izazove koji proizlaze iz zahtjeva života i rada u suvremenom društvu. (Findak, Neljak, 2007.). Naprotiv, kako sada stoje stvari vrijeme nam ipak nije saveznik, što znači da treba puno brže reagirati na sve izazove koji nas okružuju.

U proteklom razdoblju u **području kineziologije** učinjeni su gotovo gigantski koraci. S našim brojnim znanstvenim istraživanjima dostigli smo sam svjetski vrh u tom području i po općoj ocjeni postali smo respektabilna znanost. Do sada smo školovali brojne magistre i doktore kineziologije, objavljeno je nekoliko tisuća znanstvenih i stručnih radova iz područja kineziologije, znanstveni časopis "Kinesiology" postao je međunarodno priznati časopis i konačno, u znanstvenim promišljanjima dostignuta je ona razina koja omogućuje da se svi važniji problemi u našem području mogu znanstveno rješavati. Sve je to bitno utjecalo na razvoj njezinih primijenjenih područja, tj. edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije (Findak, Prskalo, 2005.).

Dakako, sve to ne upućuje na zaključak da nema prostora za daljnji napredak u razvoju i unapređivanju kineziologijske misli. Naprotiv, postoje ne samo mogućnosti nego i potreba za daljnjim razvojem naše supstratne znanosti i njezinih primijenjenih disciplina.

I u **području edukacije** su u proteklom razdoblju postignuti vrijedni rezultati, kako u teorijskom, tako i u praktičnom pogledu, dakako, u granicama koje limitirajući čimbenici omogućavaju, a oni nisu zanemarivi. U prilog teme s jedne strane govori činjenica prema kojoj suvremeni način života pretvara djecu, učenike i mladež u sjedilačku civilizaciju s mnogim negativnim posljedicama (Neljak, 2001.) od kojih se najčešće ističu sve veći postoci pretile djece i odraslih, s tendencijom ranijeg registriranja i praćenja broja kroničnih bolesti. Na žalost, takav se trend nastavlja i nadalje unatoč dokazima o pozitivnim učincima redovite tjelesne aktivnosti koji su objedinjeni u deklaraciji Svjetske zdravstvene organizacije (WHO, 2004.). S druge pak strane, prema broju sati redovite nastave tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnim i srednjim školama, naša zemlja nalazi se među državama Europe na samom dnu. Ako

tome dodamo (prema podacima Uprave za šport Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, 2008.) da školsko sportsko igralište u osnovnim školama nema još 20% škola (bez područnih i umjetničkih škola), športsku dvoranu 33% osnovnih škola, te da školsko sportsko igralište nema 57% srednjih škola, a športsku dvoranu 51% srednjih škola, onda se može ustvrditi da i raspoloživi materijalni uvjeti rada također utječu na realizaciju teorijskih i praktičnih dosegâ u ovom primijenjenom području kineziologije.

Primjereno tome, imperativno se nameće pitanje ne samo kako putem tjelesnog vježbanja (pri čemu ne mislimo samo na tzv. redovitu nastavu, već i na sve druge izvannastavne organizacijske oblike rada), odgovoriti na promijenjene uvjete života i rada u suvremenom društvu, nego i kako iskoristiti komparativne prednosti tjelesnog vježbanja u civiliziranim uvjetima života (Findak, Metikoš, Mraković, 1999.)

U **području sporta**, poglavito u tzv. vrhunskom sportu, su u proteklom razdoblju postignuti iznimno zapaženi rezultati. Međutim, bilo bi pogubno ne samo za sadašnje nego i za buduće naraštaje smatrati da se s vrhunskim sportom iscrpljuje naša sveukupna djelotvornost u tom području primijenjene kineziologije. To ističemo iz razloga što su još uvijek prisutna razmišljanja prema kojima su (ili bi trebali biti) naši prioritetni interesi samo u ostvarivanju vrhunskih rezultata. Uostalom, na to upućuje i činjenica prema kojoj se još uvijek više govori, piše i gleda o stvaralaštvu pojedinaca u sportu, nego o bavljenju većine ljudi sa sportom.

Govoreći o stanju u **području sportske rekreacije** ne može se zanemariti podatak da je to područje primijenjene kineziologije u najvećoj mjeri osjetilo posljedice nametnutog nam rata. Trebalo je uložiti gotovo 17 godina rada da bismo dostigli obuhvat od 12% uključenih građana u neki od organiziranih oblika rada u području sportske rekreacije.

Međutim, i pored toga ostaje činjenica da s brojem odraslih ljudi koji se redovito bave tjelesnim aktivnostima ne možemo biti zadovoljni. To ne samo iz razloga što je sve više ljudi upravo među odraslim pučanstvom koji imaju ne male zdravstvene tegobe zbog nedostatka kretanja, nego i zato što je svakim danom sve više mladih staraca, također zbog nedostatka mišićne aktivnosti (čitaj: primjerenog tjelesnog vježbanja) (Findak, Mraković, 1998.).

Kada se radi o **području kineziterapije** evidentno je da su sve većem broju djece, učenika, mladeži i odraslih potrebni kineziterapijski tretmani. Štoviše, sve upućuje na zaključak, ako se ovakav trend kineziterapijskih slučajeva nastavi postoji bojazan da će se dobar dio sustava vježbanja pretvoriti u kineziterapijske programe. Šteta, poglavito ako se zna da kod mnogih ljudi vjerojatno ne bi došlo do hendikepa da su se sustavno bavili vježbanjem.

U **području kadrova** ili točnije, njihova školovanja i stručnog usavršavanja učinjeno je također mnogo. Najveći broj naših kolegica i kolega svoj posao rade ne

samo dobro, nego i časno. Treba sa zadovoljstvom ustvrditi da se radi o osobama koje stoje na “ulaznim vratima” života mladih ljudi. Na sreću našu, naše profesije, pa i našeg društva, nastavnici i profesori još uvijek imaju karizmu i to im daje snagu da poprave i ono što drugi pokvare! No, ima i onih istina zanemarujući broj, koji ne rade svoj posao kako treba zbog čega našoj struci i profesiji nanose veliku štetu! I drugo, također istine radi, treba ustvrditi da dosege u školovanju kadrova još uvijek ne prati njihovo permanentno stručno osposobljavanje i napredovanje. Naime, dok se za bolonjski proces školovanja budućih kineziologa može kazati da je profunkcionirao, za modulski pristup poslijediplomskom doktorskom studiju da je uglavnom kompatibilan sa sličnim sustavima u Europi, za razdoblje nakon završenog studija, to se ne može ustvrditi. Naime, u nekim sredinama još uvijek “u zraku lebdi pitanje” je li za unapređivanje rada nastavnika važna zviždaljka prodornog zvuka ili kompjutor, je li za napredovanje nastavnika na prvom mjestu kakvoća rada ili godine službe, i tako redom!

3. PERSPEKTIVA DALJNJEG RAZVOJA KINEZILOGIJE I PODRUČJA EDUKACIJE, SPORTA, SPORTSKE REKREACIJE I KINEZITERAPIJE

Eksplicitan odgovor na pitanje kako dalje, što je u biti *conditio sine qua non* kada se radi o perspektivi naše znanosti i struke u širem smislu odnosno o perspektivi edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije u užem smislu, teško je očekivati, a još teže egzaktno utvrditi. Razloga za istaknutu tvrdnju ima mnogo, a mi ćemo ovom prilikom ukazati na samo tri razloga. Prvi, što budućnost naše znanosti i struke ovisi, a i dalje će ovisiti o brojnim čimbenicima koje je danas nemoguće predvidjeti (Kenneth, 2005.). Drugi, treba se suglasiti da su područja edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije iznimno zahtjevna, a na taj način i struka kojoj pripadamo iznimno odgovorna. I treći, s obzirom na to da je posao kineziologa, da ne kažemo nastavnički čin, istodobno i ljudski čin, pa se ne može sa sigurnošću ustvrditi da je do kraja predvidiv, treba se složiti da su i rizici uspjeha i rizik promašaja dio profesionalne odgovornosti kineziologa (Heutig, 2007.).

Zbog toga šansu našeg mogućeg i potrebnog odgovora na istaknuti naslov ovog poglavlja vidimo u izražavanju naših težnji i vjerojatnosti u području kineziologije i njezinim primijenjenim područjima.

1. Jedan od strateških ciljeva područja našeg bavljenja, odnosno područja kojem pripadamo, trebao bi biti da se u narednom razdoblju postigne razina razvoja i uvjeti rada koji su već prisutni u razvijenim zemljama Europe i svijeta. Dakako, to se odnosi na ona područja našeg djelovanja u kojima smo danas ispod razine koju želimo postići.

Ostvarenje prethodno istaknutog cilja omogućilo bi našoj znanosti i struci da u još većoj mjeri nego do sada pomognemo društvu u promicanju novoga stila života (Hatz, 2005.) svih naraštaja, a poglavito djece i mladeži, u kojem će redovito i primjereno tjelesno vježbanje biti utkano u njihov svakodnevni život, tj. postati i ostati sastavni dio njihove kulture življenja.

2. *Daljnji razvoj kineziološke znanosti i njezinih primijenjenih disciplina* prioritet je svih prioriteta kada se radi o razvoju područja kojem pripadamo. Već smo ustvrdili da je do sada u području naše znanosti postignuto mnogo. Da bi se, međutim u narednom razdoblju u još većoj mjeri nego do sada iskoristile komparativne prednosti dostignutog, potrebno je osigurati još primjerenije mehanizme transfera znanstvenih spoznaja u praksu, što ne ovisi samo o znanstvenicima. (12, XXX, 2003.). Da bi se to postiglo potrebno je da znanstvenici nastave s dosadašnjom znanstvenom produkcijom, poglavito s onom koja će biti aplikativna, a društvo da osigura uvjete kako bi se osigurao stalni i što brži protok informacija od momenta spoznaje do njihove praktične primjene. Zbog toga treba u narednom razdoblju puno intenzivnije nego do sada prenositi društvu one znanstvene spoznaje i znanja koji se smatraju presudnima kako za razvoj kineziologije, tako i za razvoj njezinih primijenjenih područja, tj. edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

Štoviše, treba imati na umu da znanost danas, a u buduću će biti to još više izraženo, ima ne samo veću nego i dodatnu ulogu. Naime, osim što znanstvenici moraju težiti k novim znanstvenim spoznajama, oni moraju iz postojećeg i novonastalog fundusa mnogo izrazitije nego dosada odabirati, oblikovati i prenositi društvu ona znanja koja smatraju presudnim ne samo za razvoj pojedine djelatnosti ili područja nego i za napredak čovječanstva.

I konačno, u cilju daljnjeg i još uspješnijeg razvoja supstratne znanosti treba osobitu pažnju pokloniti školovanju znanstvenog podmlatka koji će biti u stanju dalje unapređivati ne samo kineziologiju, nego i njezine primijenjene discipline.

3. Kada se radi o *daljnjem razvoju područja edukacije* uopće, pa i dijela koji se odnosi na tjelesno i zdravstveno odgojno – obrazovno područje, osnovu za sustavan rad na podizanju razine odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj predstavlja “Plan razvoja odgoja i obrazovanja 2005. – 2010. godine”, kojeg je usvojila Vlada Republike Hrvatske u lipnju 2005. godine. Taj dokument bio je temelj za dva nova i važna dokumenta za daljnji razvoj hrvatskog školstva, a to su “Strategija razvoja nacionalnog kurikuluma” i “Pedagoški standard u Republici Hrvatskoj” (13. XXX, 2005.). Navedeni dokumenti iznimno su značajni za daljnji razvoj odgoja i obrazovanja u našoj zemlji zbog toga, jer s jedne strane daju okvir jasnih i transparentnih vrijednosti i ciljeva odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj za

sve tri odgojno – obrazovne razine, a s druge strane što propisuju uvjete u kojima se sve to treba realizirati.

Dakako, sve upućuje na zaključak da postoji trajni interes za stvaranje što povoljnijih uvjeta za provođenje kvalitetnog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, u sklopu čega i za provođenje kvalitetne tjelesne i zdravstvene kulture u cjelokupnom odgojno – obrazovnom sustavu. Ususret ostvarenju toga cilja držimo da bi u narednom razdoblju trebalo u tjelesnom i zdravstvenom odgojno – obrazovno području, uz ostalo učiniti i ovo:

- u “Nacionalnom kurikulumu odgoja i obrazovanja” situirati tjelesno i zdravstveno odgojno – obrazovno područje u skladu s dostignućima supstratne znanosti i dostignućima ovog odgojno – obrazovno područja u najrazvijenijim europskim državama,
- u “Pedagoškom standardu Republike Hrvatske” osigurati provođenje primjerenih uvjeta za realizaciju svih organizacijskih oblika rada predviđenih planom i programom tjelesne i zdravstvene kulture,
- obaviti reviziju HNOS-a, dakako, dijela koji se odnosi na tjelesnu i zdravstvenu kulturu, na način da bude kongruentan s prijedlozima koji se odnose na tjelesno i zdravstveno odgojno – obrazovno području u “Nacionalno kurikulumu”,
- u skladu sa “Zakonom o športu” osigurati rad školskih športskih društava u svim školama u Republici Hrvatskoj te njihovo djelovanje u okviru Hrvatskog školskog športskog saveza,
- sukladno sa “Zakonom o športu” potrebno je osigurati studentske sportske udruge na svim visokim učilištima i osigurati njihovo djelovanje u okviru Hrvatskog športskog sveučilišnog saveza,
- osnovati Hrvatsku kineziološku komoru s ciljem da se osigura još veća briga o svim pitanjima vezanim uz status kineziologa, i to na svim razinama, tj. od zapošljavanja, preko stručnog usavršavanja i napredovanja u struci, do kodeksa i dr.,
- pravodobno i aktivno se uključiti u pripremu i provođenje licenci zajedno s ostalim prosvjetnim djelatnicima,
- promijeniti naziv predmeta u Kineziološka kultura;
- osigurati još povoljnije materijalne uvjete rada ne samo za provođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture, nego i za provođenje ostalih planom i programom predviđenih organizacijskih oblika rada,
- osigurati efikasniji protok stručnih kadrova na relaciji škola – šport, odnosno šport – škola,

- uspostaviti puno bolju suradnju s roditeljima učenika i uključiti ih u rad svih organizacijskih oblika rada u kojima mogu kompetentno sudjelovati u njihovoj realizaciji.

Naznačena i druga strateška pitanja zaslužuju u navedenom razdoblju ne samo pozornost nego i rješavanje, ako želimo u još većoj mjeri nego do sada iskoristiti komparativne prednosti tjelesnog i zdravstvenog odgojno – obrazovnog područja.

4. Kada se radi o *perspektivi daljnjeg razvoja u području sporta* treba sa zadovoljstvom ustvrditi da je svjetska kompeticija u sportu uzrokom da je sport danas, uz znanost, najotvorenije područje ljudskog djelovanja. S obzirom da sport funkcionira prema međunarodnim normama evidentno je da sve što se događa, u sportu, sa sportom i oko sporta ne može biti rezultat samo nacionalnoga, nego i internacionalnoga okruženja.

Pa, ipak ako su na nacionalnoj razini stvoreni povoljni uvjeti za razvoj i funkcioniranje sporta treba očekivati da će se ta društvena djelatnost kvalitetno provoditi i na internacionalnoj razini. To ističemo iz razloga što treba sa zadovoljstvom ustvrditi da su s donošenjem Zakona o športu stvoreni (15. XXX 2006.) povoljniji uvjeti za daljnji razvoj sporta u Republici Hrvatskoj. To, uostalom, proizlazi iz I. poglavlja spomenutog Zakona gdje u točki četiri stoji “da su športske djelatnosti utvrđene ovim zakonom od interesa za Republiku Hrvatsku”. Nema sumnje, što se može zaključiti i na osnovi pažljive inspekcije ostalih poglavlja Zakona o športu, da su njegovim donošenjem stvoreni povoljniji uvjeti nego do sada za kvalitetno provođenje sporta na svim razinama u Republici Hrvatskoj.

Međutim, u cilju daljnjeg još uspješnijeg razvoja ove društvene djelatnosti, trebalo bi (1) intenzivirati zadaće vezane uz primjenu zakona u praksi i (2) poduzeti čitav niz uvjeta o kojima također ovisi daljnji razvoj sporta u Republici Hrvatskoj, a poglavito ove:

- postoji objektivna potreba ne samo za daljnjim znanstvenim istraživanjem fenomena u sportu, nego i za dosljednije primjenjivanje postignutih znanstvenih spoznaja u svakodnevnoj sportskoj praksi,
- treba na znanstvenim osnovama utvrditi i definirati jasnu i dugoročnu koncepciju daljnjeg razvoja sporta u Republici Hrvatskoj,
- što prije osnovati Nacionalno vijeće za šport,
- osnovati institut za sport s ciljem da se rad u svim područjima vrhunskog sporta provodi na znanstveno fundiran način,
- osigurati primjerenije školovanje mladim darovitim sportašima koje će im omogućiti da se nesmetano bave izabranim sportom, ali i da uspješno završavaju školu,

- regulirati rad tzv. sportskih vrtića na primjereniji način nego do sada, poglavito u dijelu koji se odnosi na uključivanje predškolaca i stručni rad,
- još veću brigu nego do sada treba pokloniti razvoju školskog i sveučilišnog sporta,
- intenzivirati rad univerzalnih športskih škola,
- osigurati pedagoški opravdan, te ekonomski i sportski prihvatljiv sustav natjecanja uopće, a poglavito onog dijela koji se odnosi na uključivanje djece, učenika i mladeži,
- uključiti se više nego do sada u natjecateljski dio sporta djece, učenika i studenata kojeg organiziraju i realiziraju međunarodne učeničke i studentske organizacije, i dr.

Svjесni smo da s predloženim mjerama nismo iscrpili sve aspekte o kojima direktno ili indirektno ovisi daljnji razvoj sporta u Republici Hrvatskoj. Ipak, držimo, da mogu biti dobra podloga ne samo za uspješnije rješavanje aktualnih pitanja u sportu, nego i za njegov još uspješniji razvoj.

5. Perspektiva daljnjeg razvoja *područja sportske rekreacije* s jedne strane, proizlazi iz činjenice, ili, točnije, spoznaje prema kojoj zdravlje i budućnost naroda nije samo u gledanju tuđeg stvaralaštva već prije svega u osobnom vježbanju, odnosno u osobnoj kulturi o potrebi vježbanja (Bliner 1999.), a s druge strane iz potrebe da se u tom području primijenjene kineziologije što prije prevladaju različitosti koje postoje, kako teorijske, tako i praktične prirode.

Što se tiče tzv. praktičnog provođenja sportske rekreacije treba sa zadovoljstvom ustvrditi da su s donošenjem Zakona o športu stvoreni pogodni uvjeti za provođenje ove iznimno važne društvene djelatnosti na svim razinama. Jednako tako treba sa zadovoljstvom konstatirati da je krovna organizacija za područje sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj, Hrvatski savez sportske rekreacije "Sport za sve" sve značajniji čimbenik u razvoju ove djelatnosti ne samo u zemlji nego i u svijetu.

Međutim, pored naznačenih, nesumnjivo važnih pretpostavki za daljnji razvoj sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj u navedenom razdoblju bi, uz ostalo, trebalo učiniti i ovo:

- nastaviti s daljnjim znanstvenim istraživanjima, poglavito u sferi istraživanja što, kako, koliko, i zašto provoditi neki tretman sukladno s aktualnim stanjem osoba uključenih u programe sportske rekreacije, definiranim ciljevima vježbanja, njihovim tranzitivnim i finalnim stanjima,
- utvrditi i definirati programe za efikasnije provođenje vježbanja s odraslim osobama, težište kojeg treba biti utjecaj na djelomični razvoj, odnosno održavanje onih osobina i sposobnosti o kojima bitno ovisi stupanj njihova zdravlja,

- situirati stanje u području temeljne terminologije, a poglavito osnovnih terminoloških sintagmi (“Sport za sve” – sportska rekreacija; sportska rekreacija – kineziološka rekreacija itd.), te utvrditi relacije između njih,
- nastaviti s daljnjim aktivnostima i akcijama u cilju popularizacije tjelesnog vježbanja među svekolikim pučanstvom i njihova aktivna uključivanja u programe sportske rekreacije, a poglavito u lokalnim zajednicama, gradskim četvrtima, na selu, u suradnji sa sindikatima i dr.,
- organizirati i provoditi tzv. masovne sportsko – rekreativne organizacijske oblike rada koji će biti prilagođeni potrebama i interesima svih kategorija pučanstva i usklađeni s objektivnim materijalnim mogućnostima pojedinih sredina,
- uspostaviti što kvalitetniju suradnju s relevantnim međunarodnim asocijacijama u području sportske rekreacije, kako bi se osigurala maksimalna mobilizacija i integracija svih potencijala o kojima ovisi daljnji razvoj ovog primijenjenog područja kineziologije,
- s aspekta provođenja sportsko – rekreativnih aktivnosti u izgradnji objekata prednost treba dati tzv. polivalentnim sportskim objektima koji pored svoje osnovne funkcije mogu biti i mjesta okupljanja odraslih osoba i osoba starije životne dobi,
- orijentirati se puno više nego do sada na provođenje sportsko – rekreativne aktivnosti na otvorenom i u te programe uključiti odrasle osobe različite životne dobi.

Držimo da je naznačene mjere, kao i sve druge mjere u cilju daljnjeg razvoja sportske rekreacije, potrebno provoditi što prije kako bi se i odraslim osobama osiguralo da u ovom individualističkom svijetu žive ne samo zdravije, nego i kvalitetnije.

6. Kada se radi o *perspektivi u području kineziterapije* zapravo pravo pitanje glasi; hoćemo li poduzeti sve da spriječimo moguće poremećaje u zdravlju našeg pučanstva ili ćemo se i dalje prikloniti ideji prema kojoj treba sve prepustiti liječenju?! Odgovor naše supstratne znanosti je jasan, kineziologija nudi rješenje i nudi dovoljno znanstvenih dokaza da je različite poremećaje u zdravlju moguće sprečavati vježbanjem, pa bi bilo višestruko korisno ulagati u takav model zdravlja. Postignuća pak u području kineziterapije mogu biti od koristi svima onima koji su “zakasnili”, odnosno kod kojih je već nastupio hendikep (bez obzira na uzroke njegova nastajanja), kao i onima za koje adekvatni kineziterapijski tretmani predstavljaju najbolje rješenje.

7. *Stručni kadrovi* bili su do sada, danas su a i buduće će biti temelj razvoja kineziologije i njezinih primijenjenih područja. Naime, ukoliko želimo i dalje

udovoljavati sve naglašenijim potrebama koje proizlaze iz suvremenog društva, stalno osuvremenjivanje školovanja kadrova mora postati i ostati dio naše svakodnevnice.

Primjereno tome, "Europski referentni okvir" (14. XXX, 2006.) trebao bi biti važan orijentir svima koji promišljaju obrazovanje profesora, uključujući i profesore kineziologije, odnosno buduće magistre kineziologije. Naime, osim toga što bi profesori trebali imati kompetencije koje se smatraju ključnima za cjeloživotno učenje, trebali bi i one s kojima rade osposobiti za uspješno cjeloživotno učenje.

Osim toga, aktualnim i fleksibilnim programima treba školovati kadrove koji će moći brzo i efikasno odgovoriti novim izazovima koji proizlaze iz potrebe za provođenjem novih aktivnosti, kojih će i u sljedećem razdoblju zasigurno biti sve više. To je istodobno jedan od uvjeta da se i dalje ne događa da suvremeno propulzivne i tržišno isplative tjelesne aktivnosti provode nestručnjaci.

Započete promjene u edukaciji budućih kineziologa su obećavajuće, ali bi trebalo u narednom razdoblju posvetiti jednaku, ako ne i veću pozornost, (re) produkciji sveučilišnih nastavnika.

Jednaku pozornost treba u narednom razdoblju pokloniti društvenom statusu kineziologa, da ne kažemo osigurati status u društvu kojeg s pravom zaslužuju, poglavito s aspekta njihova mogućeg i potrebnog doprinosa zdravlju ljudi, unapređivanju antropološkog statusa djece, učenika i mladeži poboljšanju sporta i sportske rekreacije, te kvalitetnijem provođenju kineziterapijskih tretmana. Međutim, u cilju osiguranja što pogodnijeg društvenog statusa ne samo stručnjaka nego i naše struke, trebat će u narednom razdoblju više nego do sada primjenjivati i kodeks kineziologa.

I konačno, u cilju daljnjeg unapređivanja rada stručnjaka i struke trebalo bi uspostaviti kvalitetniju suradnju između znanstvenika i stručnjaka ne samo sa državama bližeg nego i daljeg okruženja.

8. Perspektiva daljnjeg razvoja kineziologije i njezinih primijenjenih područja svakako ovisi, neka nam bude dopušteno da po prvi puta u povijesti naše supstratne znanosti koristimo terminološku sintagmu, i o *kineziološkom menadžmentu*. Držimo, da se u nas još uvijek zanemarivo malo pridaje pozornosti tom pitanju, a bez odgovora na pitanje kako trošiti kineziološke resurse na optimalan način ne mogu se dobiti odgovori ni na druga brojna pitanja o kojima ovisi razvoj ne samo naše supstratne znanosti, nego niti struke u cjelini (Stančić, 2006.). Primjereno tome, i u tom području treba reagirati što prije i efikasnije, jer tržišnu cijenu nemaju samo područja sporta, sportske rekreacije i kineziterapije, nego i područje edukacije. To iz razloga što je u svijetu sve prisutniji trend prema kojem je i **obrazovanje** usluga koja ima tržišnu cijenu, a znanje roba za koju vrijede zakoni ponude i potražnje.

9. I *materijalni uvjeti* rada su također jedan od bitnih uvjeta ne samo na provođenje redovitih programa nastave tjelesne i zdravstvene kulture, treninga, rekreativnog vježbanja, kineziterapijskog tretmana, nego i za daljnji razvoj kineziologije i područja edukacije sporta, sportske rekreacije i kineziterapije. Zbog toga bi u narednom razdoblju trebalo još više nego do sada voditi brigu o dobrom održavanju, racionalnom korištenju i kvalitetnoj izgradnji sportskih objekata. Vrijednost treba dati izgradnji polivalentnih objekata, korištenju kvalitetne opreme, poglavito opreme za masovnu uporabu, te poticanju privatne inicijative i poduzetništva u tom području!

10. Perspektiva daljnjeg razvoja svakako ovisi i o *sredstvima javnog priopćavanja*. Naime, sportsku stranicu imaju svi listovi, sportske programe sve radio postaje i televizije, a stranice i programe na kojima bi se pisalo, govorilo ili gledalo o tjelesnom vježbanju, o važnosti redovitog provođenja sportsko rekreativnog vježbanja, plivačkom opismenjivanju stanovništva, o uspješnim učenicima i studentima sportašima i sličnih informacija, gotovo i nema. Primjereno tome, postavlja se pitanje kako ćemo ili kako će se svekolika hrvatska javnost ne samo informirati, nego i educirati o značenju područja našeg bavljenja kada s tim nisu upoznati.

Složiti ćemo se sasvim dovoljan razlog da se u narednom razdoblju uspostavi sa sredstvima javnog priopćavanja puno bolja suradnja nego do sada, jer se tisak, radio i televizija svakim danom sve više pretvaraju u "javne učionice". Štoviše, slobodno se može ustvrditi da ti mediji postaju "milijunske učionice" u kojima svi uče, pa nije svejedno kako se i koje informacije putem spomenutih medija posreduju svekolikom pučanstvu, poglavito kada se radi o područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

4. ZAKLJUČCI

Sasvim sigurno da sa dosada izloženim nisu iscrpljena sva moguća pitanja i potrebne mjere koje treba poduzeti u cilju daljnjeg razvoja kineziologije i njezinih primijenjenih područja, tj. edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

Naprotiv, treba ih shvatiti i prihvatiti kao prilog raspravi, odnosno pronalaženju najboljih rješenja za još bolje sutra kineziologije i njezinih primijenjenih područja. Ipak, držimo da će ovogodišnja Škola kineziologa Hrvatske, s obzirom na aktualnost teme o kojoj će se raspravljati, s jedne strane biti putokaz vrijednosnoj orijentaciji naše supstratne znanosti i struke, a s druge strane obavijest javnosti da smo spremni ispuniti zadaće koje proizlaze iz područja našega rada i djelovanja.

Zbog toga ovo uvodno izlaganje treba shvatiti i prihvatiti kao poticaj za razmišljanje o mogućim i potrebnim pravcima daljnjeg razvoja naše supstratne

znanosti i njezinih primijenjenih područja. Mišljenja smo da će prezentirani koreferati, priopćenja, te vaši istupi u raspravi biti dobra osnova za izradu ne samo zaključaka s ovoga skupa, nego i za izradu dokumenata o smjerovima daljnjeg razvoja kako kineziologije, tako i edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

Štoviše, držimo opravdanim predložiti sudionicima 17. Ljetne škole kineziologa Hrvatske formiranje posebnog stručnog tima koji bi u narednom razdoblju, a najdalje do sljedeće Ljetne škole kineziologa pripremio temeljni dokument o daljnjem razvoju kineziologije i njenih primijenjenih područja. Držimo da bi to bila istodobno dobra podloga ne samo za promjenu postojećeg stanja u toj iznimno važnoj društvenoj djelatnosti, nego i za trasiranje pravaca daljnjeg razvoja kineziologije i područja edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije.

5. LITERATURA

1. Bliner, K. (1999.): Freizeit und Sport, Dedermingen-Solothurm, Habegger.
2. Findak, V., M. Mraković (1998.) Primijenjena kineziologija u rekreaciji, Hrvatski savez sportske rekreacije "Sport za sve".
3. Findak, V., D. Metikoš, M. Mraković (1999.) Civilizacijski trendovi i biotički opstanak čovjeka, Napredak, Zagreb, Vol. 135, br. 4, str. 440 - 447.
4. Findak, V., I. Prskalo (2005.) Kineziološka znanost i profesija u funkciji kvalitetne škole. U Zborniku: 4. internacionalna znanstvena konferencija o kineziologiji, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Opatija, str. 76 - 78.
5. Findak, V., B. Neljak (2006.) Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije. U Zborniku: 16. ljetna škola kineziologa Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski olimpijski odbor, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 4 - 12.
6. Findak, V., B. Neljak (2007.) Antropološke, metodičke, metodološke i stručne pretpostavke u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije. U: V. Findak (ur.) U Zborniku: 16. ljetna škola kineziologa Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski olimpijski odbor, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 3 - 15.
7. Hatz, A. (2004.): Sehnsucht Qualität, Mobile, Moggingen
8. Hentig V. H. (2007.) Humana škola. Zagreb: Educa.
9. Kenneth, V.C. (2005.) Kako uspjeti u životu. Zagreb: IEP.
10. Neljak, B. (2001.) Mogućnosti transformacije antropoloških obilježja u tjelesnom i zdravstvenom odgojno – obrazovnom području. U: V. Findak (ur.) U Zborniku: 10. ljetne škola kineziologa Hrvatske, Ministarstvo znanosti,

- obrazovanja i športa, Hrvatski olimpijski odbor, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 128 - 131.
11. Stančić, J. (2006.) Menadžment u obrazovanju. Rijeka: V.N.
  12. XXX Deklaracija o znanju i primjeni znanja. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2003.
  13. XXX Plan razvoja odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2005. – 2010. godine, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, Zagreb, 2005.
  14. XXX European Report on Quality of School Education, European Comission, Brussels, 2006.
  15. XXX Zakon o športu, Hrvatski sabor, Zagreb, 2006.